

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
KOLMEKÜMNE KOLMANDA ISTUNGI
PROTOKOLL**

Essu mõisas

27.-28. septembril 2007

Kohalviibijad:	Märt Rask , Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees Tambet Tampuu , riigikohtunik Ago Kutsar , Tartu Ringkonnakohtu esimees (viibis kohal 27.09.2007) Helve Särgava , Harju Maakohtu esimees Norman Aas , riigi peaprokurör (saabus 27.09.2007 kell 15.00) Merike Toomet , Viru Ringkonnakohtu kohtunik, asendusliige Kristel Pedassaar , Pärnu Maakohtu kohtunik, asendusliige Kristel Voltenberg , Advokatuuri kantsler Tiina Pappel , Tallinna Halduskohtu kohtunik, Kohtunike Ühingu esindaja Mari-Liis Lipstok , Riigikohtu esimehe abi Marko Aavik , Justiitsministeeriumi asekanstler Kadi Kanarbik , Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtuhaldustalituse nõunik juhataja ülesannetes (viibis kohal 27.09.2007) Timo Ligi , Justiitsministeeriumi lepinguline konsultant (osales päevakorrapunkti 5 arutamisel) Villu Kõve , riigikohtunik (osales päevakorrapunkti 4 arutamisel) Kristel Laurson , Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtuhaldustalituse referent Gunnar Vaikmaa , Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtuhaldustalituse analüütik (lahkus peale kolmandat päevakorra punkti) Maire Jürima , Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtuhaldustalituse analüütik (lahkus peale kolmandat päevakorra punkti)
Juhatas	Märt Rask , Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Protokollis	Kristel Laurson , Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtuhaldustalituse referent

Algus 27. septembril 2007 kell 11.00

Lõpp 28. septembril 2007 kell 10.55

Päevakord:

1. 25. mai 2007 protokollki kinnitamine
2. Arhivaaride töökirjelduste kooskõlastamine
3. Kohtusse pöördumise lihtsustamiseks loodud dokumendivormide kasutamisele nõusoleku andmine
4. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu tutvustamine
5. Kohtuasjade koormuspunktid. Vahearuanne kohtute haldamise nõukojale
6. Ametikohtade hindamisest kohtusüsteemis
7. Informatsioon Justiitsministeeriumist
8. Kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõule nõusoleku andmine
9. Ülevaade I poolaasta kohtustatistikast
10. JM määruse „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike arv ja jagunemine kohtumajade vahel“ muutmise eelnõule nõusoleku andmine (Pärnu Maakohtust kohtunikukoha Harju Maakohtusse üleviimine)
11. Järgmise KHN istungi aja määramine

1. 25. mai 2007 protokollki kinnitamine

Toomet – punkt kuue juures tegin ma ettepaneku Riigikohtu esimehe kõnesse paranduse tegemiseks.

Rask – täpsusta mõtet ja see viiakse protokollki sisse.

Protokoll M.Toometi parandustega kinnitatud

2. Arhivaaride töökirjelduste kooskõlastamine

Jürima – nõuded, mis on välja töötatud abistavaks vahendiks kohtutele uute teenistujate leidmisel ning kohtuametnike koolituste korraldamisel, koosnevad kolmest osast ning on jaotatud alapunktideks järgnevalt.

- 1) Arhivaari/vanemarhivaari ametikoha põhifunktsioon
- 2) Nõuded ametikohale
 - a. Nõuded haridusele ja kogemustele
 - b. Nõuded teadmistele ja oskustele
 - i. Õigusaktide tundmise nõue
 - ii. Keeleoskuse nõue
 - iii. Arvuti kasutamise oskuse nõue
 - c. Nõuded isikuomadustele
- 3) Arhivaari põhilised teenistusülesanded

Detailsete töökirjelduste esmaseks ülesandeks on abistada uusi arhivaare nende teenistusse asumisel. Töökirjelduste teise eesmärgina sätestatakse kokkuleppeliselt need toimingud, mis arhivaar/vanemarhivaar peaks teostama. Kuivõrd väiksemates kohtutes täidavad kohtuametnikud sageli mitmeid ülesandeid, saab kirjelduste põhjal määrata kindlaks need, mis võimaldaksid lisatasu maksmist. Niisamuti on võimalik vähendada arhivaari/vanemarhivaari pearahamäära juhul kui mõnesid töökirjeldustes äratoodud ülesandeid täidab teine kohtuametnik.

Nõuded on kooskõlastatud kohtudirektoritega, Tallinna Ringkonnakohtu kohtudirektori Helle Ojasalu ning Harju Maakohu kohtudirektori Rein Talviku konstruktiivsete ettepanekutega on ka arvestatud. Konstruktiivset koostööd tehti Tallinna Ringkonnakohtu kantselei juhataja Marilin Reintammega.

Töökirjelduste koostamisel tehti koostööd ning need kooskõlastati kohtute arhivaaride ning kantselei juhatajatega 2006. aastal.

Särgava – üheski kohtus ei puudu praegu arhivaaride töökirjeldused, aga kas selle konkreetse dokumendi tegemise mõte on see, et igas kohtus oleksid ühesed kirjeldused?

Jürima – dokument on eelkõige mõeldud uue töötaja abistamiseks. Arhivaari töö on väga spetsiifiline ja keeruline ning kellelgi pole aega päev otsa uue töötaja kõrval seista ja selgitada, eriti väikestes kohtumajades.

Rask – kuidas e-toimikut selle juhendi kaudu arhiveerima hakatakse?

Jürima – digitaalset arhiveerimist pole me veel puudutanud, kuna riiklikul tasemel on digitaalne arhiveerimine alles väljatöötamisel. E-toimiku ja riikliku arhiveerimise põhimõtted on natuke erinevad ning me peame järk-järgult üle minema.

Rask – kui arhiveerimine muutub digitaalseks, siis nõutakse ka arhiivilt muid omadusi. Kas nende peale on mõeldud?

Jürima – nõuetes on arvutitundmine ette nähtud, sellela ei ole arhiveerimine mõeldav. On selgelt välja toodud, mida peab tundma ja oskama.

Toomet – kas arhivaaril ei peaks ka õigusteadmisi olema?

Jürima – juhendis on ka õigusaktide tundmise nõue olemas ja see nimekiri on pikk. Selge on see, et algselt tööle tulemisel on selle nimekirja tundmine liig, aga see peaks saama tema lektüüriks. Juriidilist haridust arhivaarilt nõutud ei ole, aga ta peab tööst lähtuvalt ennast vajalikuga kurssi viima.

Särgava – 2009 aastal pidavat esimesed e-toimikud arhiivi minema, kui uskuda Karl Laasi sõnu. Selles suhtes peaks arhivaari töökirjeldust täiendama.

Jürima – e-toimiku osas pole juhendit veel läbi mõeldud. Ootame praegu ära riikliku seisukoha ja siis tegeleme edasi, riiklikust seisukohast ei saa mööda minna.

Aavik – e-toimiku rakendamine ei võta esialgu veel ära pabertoimikuid. E-toimiku arhiveerimine hakkab toimuma automaatselt. Arhiveerimise saame täpsemalt paika panna siis, kui e-toimik on valmis.

Töökirjeldused ei pretendeerigi veel digitoimiku arhiveerimisele.

Rask – pikemas perspektiivis peab arvestama digitoimikuga.

Mis on selle dokumendi juriidiline kaal? Kas see on juhendmaterjal?

Aavik – see on soovituslik juhend. Palume KHNi arvamust, kas see võib olla selline juhend, millega kõik arvestama peaksid.

Rask – kas KHNi liikmed on nõus, et oleme seda teemat arutanud, võtnud informatsiooni teadmiseks ning soovitame seda juhendit järgida?

KHNi liikmed on sellise käsitlusega nõus.

OTSUS: KHN võtab juhendmaterjali teadmiseks ning soovitab seda juhendit kõikidel järgida.

3. Kohtusse pöördumise lihtsustamiseks loodud dokumendivormide kasutamisele nõusoleku andmine

Vaikmaa teeb lühikokkuvõtte KHNile esitatud dokumendivormidest.

Vaikmaa – meie küsimus on selles, kas KHN leiab, et me peaksime selle teemaga jätkama, milliseid vorme veel vaja on ning kes sellega tegelema peaks – ministeerium või töögrupp, kuhu on kaasatud ka kohtunikke?

Samuti soovime hinnangut tänaseks esitatud vormidele.

Rask – kui kaugelt nende vormidega praktikas jõutud on?

Särgava – edasiliikumine on kesine. Me oleme katsetanud – kodanik saab kohtus avalduse vormi ja täidab selle üldiselt ära, aga asjaolude juurde ei oska midagi kirjutada. Tulevikus hakkavad need vormid kindlasti abistama, aga praegu nõuavad nad kohtuametnikult palju aega – nad peavad selgitama, mida ja kuidas täita.

Osade kolleegidega tekkis ka vaidlus teemal, et neid avaldusi ei esitata trükitud kujul. Osad leiavad, et pastakaga täidetud avaldus tuleb tagasi saata, samas me ei saa kohapeal pastakaga täitmist keelata.

Rask – kas advokatuuris on nende vormide kasutuselevõtmist käsitletud? Kui nemad vormid omaks võtaksid, teeks see töö kergemaks. Samas peavad nemad kliendi soovil võimalikult palju kirjutama.

Mina arvan, et võiks praegu uute vormide tootmise lõpetada ning hakata olemasolevaid vorme juurutama.

Pappel – halduskohtumenetluses oleks sellistest vormidest ka palju kasu. Olemasolevaid vorme võiks võimaluse korral halduskohtumenetluse jaoks ka kohandada – näiteks loobumine, istungi edasilükkamine.

Aavik – avaldaja peaks saama dokumente internetist wordi dokumendina kätte, et neid siis täita. Käsitsi kirjutatud avalduste lubamine toob kaasa läbimõtlematute avalduste kirjutamise. Halduskohtul on natuke teised reeglid.

Pappel – halduskohus peab ka käsikirjalisi avalduse vastu võtma, kui kiri loetav on.

Aavik – sellisel juhul oleksid halduskohtus vormid asjakohasemadki.

Rask – seaduse nõue tuli sellest, et esitati juhuslikele paberitele kirjutatud avaldusi, millest keegi midagi välja ei lugenud. Põhiline peaks olema loetavuse kriteerium – ükskõik, kas siis käsi- või masinakirjaline.

Tahan jõuda selleni, et:

1. KHN annaks oma suunitluse töötada välja halduskohtule sarnased vormid koostöös kohtunikega;
2. tuua internetis täidetavad vormid inimestele lähemale;
3. olemasolevad vormid tuleb juurutada, inimesed peavad need omaks võtma.

Kas KHN on selle kolmepunktilise kokkuvõttega nõus?

Tampuu – me peame selgeks tegema, kas eesmärk on kohtutes blankette jagada või panna vormid kodulehele, et igaüks saaks kodus ära täita ja välja trükkida või siis elektrooniliselt esitada.

Kohapealne täitmine ei ole just kõige parem mõte, kuna kohus ju õigusnõu ei anna, aga seda seal küsitakse. Isik peab ikka ise avalduse kodus ära täitma. Vorm peab olema aluseks neile, kes ise avaldust kirjutada ei oska.

Samas ka Riigikohtu tsiviilkolleegium on öelnud, et avaldust ei saa tagasi lükata, kui see on selgelt loetav.

Kutsar – inglaster olid ka blanketid, aga seal olid vaid väikesed kastikesed, kuhu rist teha, vabatekstikaste ei olnud.

Tampuu – loobumise vormis vabateksti kast on vast liialt bürokraatlik, tegelikult ei ole loobumise põhjus oluline.

Rask – samas peab olema ka võimalus digitaalselt allkirjastada. Kas saame suuna heaks kiita? Avaldage arvamust eelpooltoodud kolme punkti osas ja anname ministeeriumile soovitusi edasi tegeleda.

KHN on sellise kokkuvõttega nõus.

OTSUS: KHN kiidab heaks vormide väljatöötamise, ning annab järgmised suunised:

1. töötada välja halduskohtule sarnased vormid koostöös kohtunikega;
2. tuua internetis täidetavad vormid inimestele lähemale;
3. olemasolevad vormid tuleb juurutada, inimesed peavad need omaks võtma.

4. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu tutvustamine

Rask – tegu on mahuka teemaga ja KHN saab selle vaid teadmiseks võtta. Me ei saa kooskõlastada seadustikku. Kuna on vajalik, et kohtunikud kaasa räägiks, teeme seda nende eest täna meie.

Kõve teeb lühikokkuvõtte TsMS muutmise vajadusest ning probleemidest.

Köve – põhiliselt on tegu sisulise edasiarendusega, mitte seadustiku remontimisega. Kuna seadus läheb kohtunikele korda, on õnneks paljud sel teemal sõna võtnud.

Praktiliselt on siia sisse kirjutatud kaks EL määrust: a) Euroopa maksekäsmenetlus; b) Euroopa väikenõuete määramine. Mõlemad oli vaja seadusesse sisse kirjutada ning mõlemat tuleb ka kasutama hakata. Eile sain ka õiguskantslerilt tema väljatoodud valupunktid – tõlkimine, kinnisesse asutusse paigutamine ja eestkoste.

Teatud ulatuses on otsuste tõlkimine vajalik, samas on õiguskantsler leidnud, et selles osas on astunud samm tagasi – hullumajades ja kinnipidamisasutustes olevatele isikutele peaks oluliselt rohkem tõlkima kui seaduses sees on. Kuna Riigikohtu tasandil on välja öeldud, et halduskohtu suhtes selline võimalus on, siis peaks see olema ka tsiviilkohtu menetluses.

Eestkoste on tsiviilkohtunikele täiesti uus teema. Alguses oli tugev vastuseis, nüüd on juba rahulikumaks läinud. Vaimsed probleemid on väga suur probleem, väga suur arv inimesi viiakse igapäevaselt hullumajja. Vajalik on põhiõiguste tagamine ja ka kontroll selle tegevuse üle. Õiguskantsler leiab, et seaduses on regulatsioon lihtsalt kohtule mugavamaks tehtud, mis on üldiselt ka õige. 48 tunni jooksul asja lahendamine on suhteliselt keeruline, arvestama peab nädalavahetustega, advokaatide kättesaadavusega ja muu sellisega. Õiguskantsler on 48 tunni muutmisele väga vastu.

Eestkoste puhul on palju probleeme. Probleemiks on näiteks TsMS ja perekonnaseaduse vastuoludes. Kohtute jaoks on suur probleem see, et isikute jaoks ei ole eestkostjaid. Vägisi kedagi eestkostjaks panna ei saa, eestkoste on riiklikul tasemel reguleerimata. Praegu on tehtud ettepanek tõsta perekonnaseaduses olev eestkoste rakendumisse varem kui muu seaduse rakendumisaeg. Ka on vajalik rakendada kohtu järelevalve eestkostja tegevuse üle.

Kohtukulud ja menetluskulude arvestamine ja kättetoimetamine on tehniliste detailimuudatustega kirja pandud. Siin on must-miljon probleemi üles kerkinud – riigilõivude arvutamine, väljamõistmine jne.

Kättetoimetamisega kohtunikud ise ei tegele, aga ametnikel on sellega probleeme. Põhimõttelisi muudatusi ka teha ei saa. Erilist mänguruumi meil selle küsimusega ei ole, kuna kättetoimetamine on euroopa Liidu tasandil paika pandud.

Lihtmenetlus on inspireeritud uuest EL määrusest. Siin on välja pakutud edasikaebamise piiramist, samuti lihtsustada kohtuotsuste motiveerimist. Küsimus on väikestes rahalistes nõuetes. Tagaseljaotsuseid ei peaks üldse põhjendama, põhjenduse peaks kirjutama siis, kui pool avaldab soovi edasi kaevata. Sellistes asjades võiks ringkonnakohtusse ka loakogu sisse viia, mis siis otsustab, kas üldse sellist kaebust menetlusse võtta. See on üks suuremaid muudatusi sel teemal. Kui üks vaidluse pooltest on välismaalane, siis on imelik, kui me selle kohtuasja puhul kasutame üht skeemi, aga teist skeemi siseriiklike vaidluste puhul.

Teistesse seadustesse sisulisi ja olulisi muudatusi tehtud ei ole, põhiliselt tegu iluraviga. On tehtud mõned kohustuslikud kohtueelsed menetlused – näiteks tööstusomandi apellatsiooni asjades.

Mis puutub kohtu seaduse § 16 muutmisesse (kohtunikuabide pädevusjaotuse küsimus), siis selles osas oli kohtunikel palju märkusi. Praegu oleme siin välja pakkunud, et see võiks olla kohtu esimehe, mitte üldkogu pädevuses. Kohtunikuabid ei ole rahul sellega, neile nii palju kohtunike asju delegeeritakse ning nad ei saa üldkogul osaleda ja vastu vaielda. KHN võiks selles osas oma seisukoha öelda.

Üks sisulistest muudatustes on panna kohtutäiturile riiklik vastutus.

Samuti on plaanis notarite vaidlused tuua tsiviilkohtusse, kuna notarid tegelevad ju tsiviilasjadega. Muidu võib tekkida praktika, et tsiviilkohtul ja halduskohtul on erinevad praktikad.

Hagi tagamise kautsjoni muutumine on ka üks sisulistest küsimustest – raha maksad siis, kui saad tagatise.

Üks asi, mis on vaieldav ja ilmselt sisse ei jää, on tarbijakaitse lepitusmenetlus. Tarbijakaitse otsustel üldse riiklikku katet ei ole.

Särgava – miks ei saa maksekäsus tagaseljaotsust teha?

Köve – asi ei ole päris nii. Asi on maksekäsus ametlike teadaannete kaudu kättetoimetamise keelus. Välisriiklik põhjendus sellele on see, et Euroopa Liit ei tunnista ametlike teadaannete kaudu teatavaks tehtud lahendeid.

Vahe on selles, et tagaseljaotsuse korral on kohtunik see, kes kontrollid, kas nõue on olemas. Maksekäsus on valeriski aste suurem. Kui midagi läheb sisuliselt viltu, siis menetlust enam kinni pidada ei saa. Maksekäsu keskne teema ongi kättetoimetamine. Siseriiklikult ei ole selliste maksekäskude puhul tagaseljaotsus põhjendatud.

Särgava – me suretame maksekäsmenetlused kättetoimetamise keerukuse tõttu välja. Osad firmad on hakanud maksekäsku hagimenetlusse tooma just seetõttu, et sealt on võimalik saada tagaseljaotsus.

Pedassaar – firmad näevad ära, kust otsus rutem tuleb.

Aavik – kas maksekäsus on põhiõigused vähem tagatud?

Köve – ametlike teadaannete kaudu kättetoimetamine on teatavalt reguleeritud, sinna ei saa kohe saata, enne peab muid võimalusi kasutama. Otsuse teatavakstegemine ametlike teadaannete kaudu annab

piiramatu võimaluse vastuväidete esitamiseks. Kui vaadata kohtute praktikat tagaseljaotsuste puhul, siis ennistatakse tagaseljaotsuse edasikaebamise tähtaeg. Kogu kohtumenetluse rajamine ametlikele teadaannetele on vale.

Rask – kas me peame tegema õigusemõistmises printsiipiaalseid järeleandmisi, kuna oleme haldussuutmatud? Tuleb võtta hoiak vahendite leidmise suunas. Politseist võib aru saada – kättetoimetamine ei ole nende töö. Aga peab leidma kellegi, kes selle tööga tegeleb. Ehk peaks mõtlema selle peale, et teenus näiteks kuskilt sisse osta, sest kohtud ei pea hakkama isikuid taga ajama. Kui avalik sektor seda teenust vajab, siis me peame selle saama korraldada, kasvõi sisse ostes.

Aavik – me tegeleme selle teemaga. Üritame leida alternatiivseid võimalusi ja neid analüüsida.

Tampuu – mulle ka tundub, et selles osas on kohtud survestatud. Tsiviilasjades on hageja probleem isik üles leida. Ametlike teadaannete kaudu kättetoimetamisest meil veel kaasust ei ole, aga põhiseaduslikkuse komisjoni võiks selline teema varsti tulla. Teistes riikides pole ka mingeid ületamatuid probleeme, et inimesi üles ei leita ja Eesti ju ei ole nii suur. Probleem tuleb lahendada ja see ei ole kohtu ülesanne lahendada.

Aavik – probleem on kaugem ja sügavam, kuna Eestis puudub mõistlik rahvastikuregister. Kas Eestis saaks teha täituri kaudu kättetoimetamise kohustuslikuks ja kui hageja ei maksa, siis jätta kätte toimetamata.

Kõve – see oleks samm tagasi. Algselt oligi hageja ülesanne kätte toimetada.

Kutsar – olen 29 aastat kohtunik olnud ja kogu see aeg on kutsete kättetoimetamine olnud suur häda. See pole kuhugi arenenud. Väga hea mõte on teenus sisse osta ja selle kaudu isikuid otsida.

Mis puutub otsuste motiveerimisse, siis kas tsiviili üldmenetluses jääb motiveerimise nõue sisse?

Kõve – tagaseljaotsust motiveerima ei pea. Seda peab tegema edasikaebamise korral.

Kutsar – aga miks üldmenetluses ei saa motiveerimata? Kriminaalis ju saab.

Kõve – tsiviilis on üldse teised kategooriad – kriminaalis ju mõistetakse süüdi või mitte, tsiviilis on teemad teised. Ei saa ju jätta vara jagamise otsus põhjendamata. Me ei saa päris seda teed minna, et jätame põhjendamata. Ma ei taha sellega öelda, nagu oleks kriminaalmenetlus lihtsam, seal on keerulisi asju küll. Aga seal on vaid kaks küsimust – süü ja karistus.

Kutsar – aga mis seal keerulist on? Teha otsus, et mõistetakse välja 10 000 krooni, põhjendus ei ole ju oluline.

Aavik – põhjenduste väljatoomise käigus selgub tõde. Läbimõtlemine annab lahenduse.

Kõve – kuni 2000 eurot (32 000 krooni) võiks olla põhjendamata, muu mitte.

Kutsar – kui pooled väidavad, et nad ei kavatse edasi kaevata, siis miks on põhjendus oluline?

Tampuu – kas uue seaduse järgi tagaseljaotsusel õiguslikku selgitust ei ole vaja?

Kõve – jah, nii on praegu arvestatud. Kellele seda tegelikult vaja on? See, kelle kahjuks tehakse, võib taastamist nõuda.

Tampuu – taastada on ka siis õigus, kui hagi ei olnud õiguslikult veenev.

Rask – me ei tee siin lõppteksti, vaid ainult arutame. Sõnavõttud on läinud liiga spetsiifiliseks.

Aavik – mul on märkus kohtuotsuse põhjendamise kohta. Kui kuni 32 000 krooni ei pea põhjendama, siis see puudutab 53 % asjadest. See on märgatav suurus – üle poole.

Pedassaar – minul on küsimus 48 tunni kohta. Kohtunik saab asjale anda vaid juriidilise hinnangu. Isik tuleb igal juhul 48 tunni jooksul ära kuulata, aga samas on need isikud sellised, kellele oleks vaja meditsiinilist hinnangut. Küsimus on selles, palju arsti usaldada. Kus see piir lõpeb – kui arst ütleb, et ta on ohtlik, siis kuidas seda lahendatakse? Mida teha siis, kui isik ründab kohtunikku?

Kõve – praegu on asi lihtsamaks tehtud – 48 tundi ei ole enam nõue. Seda just ongi muudetud. Tegu on tegelikult kahe otsaga asjadega, kui isik hiljem tuuakse – kas inimene on hiljem adekvaatne või on ta selleks hetkeks juba rohtude mõju all.

Rask – kas Eestis on näidet selle kohta, et mõni isik on alusetult kinnipidamisasutusse pandud?

Kõve – meil kasutatakse seda paraku mõnikord sotsiaalabina. Tihtipeale ei ole need isikud ohtlikud, vaid ainult sotsiaalselt abitud.

Rask – § 45 muutmine – ähvardusparagrahv. Kas te olete läbi mõelnud, mis see kohtupraktika ikka on. Ja mismoodi te peate silmas vabaduse võtmist ja kuhu seda kaevata saab? Tsiviilis pole seda vist kunagi varem kasutatud.

Särgava – meil on seda korra kasutatud ja see oli väga halb kogemus.

Rask – ärge seda niimoodi välja tooge, enne kui on selge, mis on kohtupraktika.

Kõve – see on kehtiva õiguse paragrahv. Trahv on protsessuaalne vahend, samuti on see ka kriminaalmenetluses. Ka teistes riikides on selline süsteemi kõrval olev protsessisunnivahend. Muudatus on kirjutatud kokku erinevatest paragrahvidest, et kõik oleks ühes kohas. Las see paragrahv ikka hirmutamiseks jääb.

Rask – see teema on arutusel olnud juba kümme aastat. Kui vabadusevõtmist vähemalt väärtena ei käsitleta, siis võib tekkida probleeme.

Köve – sätted on enam-vähem kriminaalmenetlusest üle võetud. Selle peale saab esitada määruskaebuse.

Rask – ma näen siin probleemi. Kui te töörühmaga kokku saate, võtke sinna juurde kriminaali ja halduse inimesi ja lahendage see küsimus ära.

Köve – kas keegi oskab midagi tõlkimise kohta öelda? See teema tõusetub kindlasti parlamendis üles.

Rask – kas tõlkimist ei maksta kinni, vaadata § 34?

Köve – on ka selliseid probleeme, et advokaat ei oska eesti keelt.

Toomet – tõlgi võib protsessiosaline ka kaasa võtta, tema kvaliteet ei ole muidugi alati teada.

Köve – advokatuuriseaduses on kirjas, et Euroopa advokaat võib esindada vaid koos siseriikliku advokaadiga. Samas saaks ta ka niisama esindada, mitte advokaadina.

Aavik – advokaadina esinedes saame talt kõrgemat kvaliteeti nõuda. Euroopa advokaat võiks mõistliku inimesena siseriikliku advokaadi kaasa võtta, kasvõi kindluse mõttes.

Suund on selline, et kvaliteetse tõlgi peab võõrkeelne advokaat ise tagama.

Rask – advokatuuri- ja kohtute seaduse muutmise osas peaksime saama midagi öelda. Advokatuuriseaduse puhul – iga advokaat peab endale selgeks tegema elektroonilise posti kasutamise.

Aavik – see on tahtmise küsimus – e-posti kasutamaõppimine ei tohiks olla ka vanemale kolleegile nii ületamatu.

Rask – selle sätte juurde võiks teha uuringu ja ka pikema rakendusperioodi, vastasel juhul võib probleeme tekkida. On advokaate, kes siiani kasutavad vaid pastakat.

Pappel . siin on kirjas, et kohus peab tagama tõlkimise kinnisesse asutusse paigutamise puhul. Kas see tuleb ka halduskohtumenetlusse?

Köve – järgmisel nädalal kohtume ekstra avaliku halduse talitusega, et selgitada, mida halduskohtumenetlusega teha – kas see vajab eriregulatsiooni. Probleem on teadvustatud, sellega tegeletakse. See probleem lahendamata ei jää.

Rask – eelnõu § 16 – kohtute seaduse § 114 lg 3 muutmise juures on mul ettepanek jätta välja sõna „vastava” kohtu ees.

Köve – nõus, aga kas sellele ka sisulisi vastuväiteid on?

Aavik – leian, et on õige, et esimees lahendab selle küsimuse.

Särgava – olen nõus. Kui kohtu esimees vastutab õigusemõistmise toimimise eest, siis on selline regulatsioon vajalik. Üldkogu ju ei vastuta.

Köve – Tartust tuli ettepanek § 181 kohta – menetlusabi ei anta. Probleem on selles, et liiga palju auru läheb selliste väikeste summade korral. Õiguskantsler oli selle vastu.

Rask – tunnustame kõik Villu Köve tööd, ütle seda ka töörühmale edasi.

KHN seisukoht: KHN kiitis tsiviilkohtumenetluse muutmise seaduse eelnõu üldjoontes heaks, tehes järgmised märkused:

1. leida võimalused kättetoimetamise korraldamiseks. Kohus ei ole see organ, mis peaks isikuid üles otsima;
2. mõelda läbi § 45 nn „ähvardusparagrahv”. Võib tekkida probleeme, kui vabaduse võtmine vähemalt väärteona käsitletav ei ole. Võtta töörühma juurde kriminaali ja halduse inimesed ning lahendada see probleem ära;
3. teha elektronposti kasutamise paragrahvile pikem rakendusperiood, vastasel juhul võib mõnede advokaatidega probleeme tekkida;
4. kohtute seaduse § 114 lg 3 muutmise juures jätta välja sõna „vastava” kohtu ees

5. Kohtuasjade koormuspunktid. Vahearuanne kohtute haldamise nõukojale

Ligi teeb sissejuhatuse teemasse.

Rask – kas sa saaksid selgitada Tallinna Halduskohtust tulnud e-kirju, mis koormuspunktide kohta saabusid. Lapimaa, Kiviloo ja Liiv töid välja suhtelise keerukuse ning selle, et ei arvestata haldusasjade spetsiifikat. Nad leiavad, et suund on õige, aga praeguses situatsioonis koormuspunktidega rahul olla ei saa.

Ligi – olen selle kirja saanud. Suve jooksul pidid töögrupi liikmed täitma tabeleid. Täitmise tähtaja viimasel päeval tuli see kiri, milles mainiti, et valitud meetodika ei sobi. Nad soovitasid teemaga edasi minna kuivõrd Tallinna Halduskohtu koormus on enam-vähem normaalne. Edasi saab tegeleda sellega ka siis, kui on pakiline vajadus, näiteks tõuseb mõnda liiki asjade arv.

Me olemegi tegelikult analüüsinud infot detailselt siis, kui on olnud tulekahju. Leian ka ise, et meil võiks olla üldiselt detailsem ülevaade. Ei usu, et haldusasjade spetsiifika saab olla selline, mis välistaks teistes kriteeriumites kokkuleppimise. Sama Tallinna halduskohtu tööjaotusplaanis on väga detailselt kokku lepitud, et kui üks kohtunik lahendab maksuasju, siis antakse talle vähem asju ja kui kuus tuleb rohkem

maksuasju, kui tööjaotusplaanis kirjas, jagatakse need teistele kohtunikele – järelikult on võimalik niimoodi kokku leppida. Võimalik, et meie poolt esitatud kriteeriumitele on lisa vaja, aga seda peame veel edasi arutama.

Peale seda kirja tulid Kiviloo ja Liiv ka töögruppi kohale. Seal ma ka rõhutasin, et naaseme teema juurde. Nad jäid nõusse sellega, et olemasolevad tulemused presenteeritakse kohtute haldamise nõukojas.

Pappel – saatsin selle koormustabeli ka meie kohtunikele laiali ja küsisin arvamusi. Tehti palju parandusettepanekuid, nende hulgas ka üks töögrupi liige. Kõik parandused saatsin Timole.

Rask – kui Tallinna Halduskohtus süsteem toimib, arvestatakse koormusi, siis sisuliselt on see alge seal kohtus olemas. Kuidas saab mahtu ette kindlaks määrata ja kes seda teeb? Tagantjärele kaardistamine annab teise tulemuse. Kellelgi peab olema kohustus töökoormust jagada ja kontrollida.

Pappel – meil kontrollib ja jagab esimees. Sellega paneb ta aga endale suure koormuse. Ma ei oskagi öelda, kas automatiseeritud jagamine on parem.

Ligi – tabel, mida ma näitasin, jaguneb eesmärgist lähtuvalt kaheks. Üks spetsialiseerumise soodustamiseks, teine statistikaks. Tööjaotusplaanis on spetsialiseerumise põhimõte, siis saab arvestada, et teatud asjad lähevad konkreetsele kohtunikule. Ette arvestamine on vajalik vaid konkreetset spetsialiseerumise jaoks.

Toomet – mis asi on keskmine tsiviilasi teises astmes? Teistes on etalon, selles mitte.

Ligi – teises astmes tõlgi vajadust ja liiki ei arvestatud. Etalon ei tähenda keskmist.

Toomet – lk 11 on kirjas „keskmine tsiviilasi”. Mida see tähendab?

Ligi – seal sees on kõik – apellatsioonkaebus perekonnaasjas, tööasjas jne. Lepiti kokku kõikide x-kõitelite keskmine. Kasu on selles, et eristatud on hagita asjad, määruskaebused. Neid praeguse statistika puhul ei eristata.

Toomet – määruskaebuste puhul on 35 % välja arvatud. Mille alusel see võetud on? Mida see 35 % tähendab ja kust see võeti?

Ligi – võtsime keskmise, 35 % on kokkuleppeline protsent.

Toomet – kõige kergem haldusasi oli 16 tundi, samas leiti, et üks keskmine tsiviilasi on 14 tundi. Ei saa ju öelda, et tsiviilasjad oleksid kergemad kui haldusasjad. Kas ei peaks siiski arvestama tõlgivajadusega, samuti sellega, kas tuleb istung või mitte.

Ligi – me arutasime seda. Arutasime seda ka esimeses astmes. Esimeses astmes selgus, et kirjalikus menetluses võib vähem aega minna kui istungiga menetluses. Teises astmes leiti, et väga suurt vahet ei teki, istungite osakaal on väiksem kui esimeses astmes.

Toomet – istung määratakse menetlusosalise soovi järgi. Meil on istungid enamasti tõlgiga. Mida rohkem tõlki vajavaid isikuid istungil on, seda raskem. Teinekord on vaja ka kahepoolset tõlkimist.

Särgava – minul on küsimus seoses asjade jagamisega. Kohtunikud on nõus, et pankrotiasjad on keerulisemad, kuid arvutiprogramm ei võimalda selliselt jagada. See on tõsine probleem. Halduskohus ei jagagi arvutiga, kuna seda ei saa teha.

Meil on asju vaja jagada väga suure koguses, aga koefitsiente arvestades me masinaga jagada ei saa.

Rask – kohtu esimees peab suutma juhatada programmi, mis jagab. Inimese sekkumine on alati vajalik.

Ligi – ma ei ole näinud, kuidas KISi arendatakse praegu, kuid varem oli sisse kirjutatud, et programm arvestaks asja väärtust ja koormust.

Kutsar – ärge alahinnake arvutit. Saab ju töötada välja sellise programmi, mis arvestaks kõikide tingimustega.

Pedassaar – kui neid tabeleid täideti, oli kõige rohkem täidetud tsiviili, seal olid viiekordsed erisused. Kas need olid tingitud kohtutest või kohtumajadest?

Ligi – vaatasin ka selle pilguga, aga selliseid üldistusi ei saanud teha. Vaatasin ka piirkonda ja konsultantide arvu. Mõni kohtunik oli ühe asja mahukamaks hinnanud kui teine. Ajahinnangud erinesid ka ühe kohtu sees.

Pedassaar – kui tõlk annab suurema koefitsiendi, siis kuidas saab arvestada territoriaalset koefitsienti?

Ligi – territooriumi koefitsiendini ei ole veel jõutud. Nende koefitsientide alusel ei hakata kedagi represseerima.

Pedassaar . seda koefitsienti peaks arvestama. Tõlk näiteks otsuse tegemisel mingit tähtsust ei oma, vaid istungil on ta oluline.

Ligi – muukeelse poole korral tuleb ka toimikusse rohkem materjali, mida otsuse tegemiseks läbi on vaja töötada. Aga arvestame selle ettepanekuga ning arutamise seda järgmise töögrupi kohtumisel.

Tampuu . I ja II astme osas on erinevad tulemused. Mulle väga meeldivad II astme kohta käinud andmed. Väga hästi on kohtunikud ise pildistanud oma tööprotsessi. See on väga hea orientiir. Toodud näidete puhul saab juba järeldusi tegema hakata koormuste kohta. I astmes on olukord veel segane. Meil ei ole ühtset süsteemi, kuidas võrrelda. Mis puudutab aga omavahelisi raskusastmeid, siis tuleks infotehnoloogiline pool selgeks teha ja kohtunikele selgitada, kuidas asi realselt toimima hakkab. Programmi saab ka teha nii, et ta jooksvalt koormused võrdseks jagaks.

Tõlgi hindamine tekitab minus küsimusi – istung võib pikeneda, aga seda saaks ka kompaktsemalt teha. Tõlgil ei tohiks olla nii suur koefitsient.

Pappel – kohtud ja kohtumajad peaksid olema omavahel võrreldavad. Kas grupid on menetlusliikide sees? Kas koormuspunkte on ka erinevate menetlusgruppide vahel võrreldud?

Ligi – teises astmes saime võrrelda, kuna seal on vaid üks töögrupp. Esimeses astmes veel ei ole saanud. Tahtsin igast menetlusliigist ühe inimese töögruppi võtta ja seda teemat arutada. Kuna siin jäi aga palju detaile menetlusliigi sees läbi arutamata, ei tihanud veel teist gruppi kokku kutsuda. Aga jah, tulevikus on see plaanis.

Kutsar – ükski koormuse süsteem ei taga kohtunike absoluutset võrdsust. Tahes-tahtmata tekivad erinevused. Erinevad kohtunikud on erineva jõudlusega. Jääme realistideks – mingisugune ebavõrdsus jääb paratamatult.

Ligi – kokkuvõtteks on minul selline ettepanek – saaksin järgmise aasta sügisel KHNi istungil uuesti aru anda, loodetavasti on selleks ajaks suurem selgus käes.

Rask – tehtud töö on väga hea alge, aga see võib kohe saada rikutud, kui tegevusest kohtunikukonda laiemalt ei informeerita. Tarvis on saada kohtunikukonna kokkulepe, et suund on õige. Leian, et selle teema peaks järgmisel kohtunike täiskogul üles võtma. Täiskogul peaks süsteem saama kohtunikukonna aktsepti üldistele suundadele. Kindlasti ei saa selle käigus selgeks vaieldud, kas 20 kriminaaltundi on võrdeline 20 haldustunniga.

Aga kui kohtunikukond seda omaks ei võta või ei aktsepteeri, ei ole sellega midagi peale hakata. Kui kohtunike seltskond asja ei tunnusta, oleme sellele mõttelt aega raisanud. Peame läbi mõtlema, mida ja millises vormis ette kanda.

Ligi – olen nõus.

Rask – ehk saab kohtunikukonnalt vaheaktsepti. Ettekandjad peaksid tulema töögruppidest - kohtunikukonnast endast.

Teine ettepanek on kirjutada see asi ressursi jaotamise metoodikasse. Lee peaks olema lõppeesmärk. Riikliku ressursi jagamise võti peab töömahtude kaudu välja tulema. Lõppkokkuvõttes peaks sellest kujunema kohtusüsteemi eelarve koostamise metoodika – kui palju maksab üks asi, kui palju kulub ühe asja peale kohtuniku tööd, konsultandi tööd, sekretäri tööd ja muud sellist.

Ligi – sellest on juttu olnud. Enne kui süsteem täiesti valmis ei ole, on seda väga kerge põhja lasta. Saksamaal kasutatakse neid ankeete ressursiotsuste tegemisel, seetõttu on süsteem ka tohutu kriitika osaliseks saanud. On välja toodud kriteeriume, mida arvestatud pole. Neid võib olla tuhandeid.

Tampuu – abipersonal peaks olema põhikriteerium.

Rask – peame välja jõudma ühe asja maksumuseni.

Ligi – eesmärk on täpsem statistika, mis annab alusel ka täpsemale eelarvele.

Särgava – kunagi on asja hind välja arvatud.

Ligi – see tehti kirvemeetodil.

Rask – jah, see ei olnud eriliselt täpne arvutus.

Tampuu – mis selle teema järgmine etapp on?

Ligi – kui on olemas koefitsiendid, mis asja kaalu ära märgivad ja võtta kõrvale tööaja kulu, siis tagurpidi tehtena annab asja maksumus välja arvutada. Aga kahjuks pole kõiki vajalikke andmeid veel KISist võimalik kätte saada.

Aas – statistiliselt asjale lähenemisel on mõistlik seda teha kahes etapis. Kergem on saavutada süsteem, mis võrdleb erinevaid kohtuid. Eelarvemenetluseks saame kogu kohtute summa. Seal võib tekkida suurem viga. Võrdlemiseks mõistlikku süsteemi on lihtsam saavutada, kui ressursijagamise süsteemi.

Päris täpselt ei ole koefitsienti ikkagi võimalik välja arvutada. See on kokkuleppe küsimus.

Tean seda kõike prokuratuuri kogemusest, aga meie pole veel loobunud, nii et soovin jõudu.

6. Ametikohtade hindamisest kohtusüsteemis

Rask – päevakorda tuli see teema seoses 2008 aasta eelarvemenetlusprotsessiga, kus Riigikohtule tehti kõigi aegade kõige huvitavam eelarve – nimelt negatiivne eelarve. Nad võtsid eelmise aasta numbri ja korrutasid läbi mingi koefitsiendiga, aga ei võtnud arvesse, et kohtunike palk on seadusega ette nähtud ja see kasvab igal aastal. Meie eelarve selle järgi oleks olnud miinus kaks miljonit krooni.

2008 aastal 2009 aasta eelarve läbirääkimiste jaoks oleks väga selgesti vaja teada kohtuametnike töö hinda. Kohtusüsteemi siseselt peame suutma määrata grupid konkureerivate asutuste võrdlusel.

Me hakkame neid töökohti hindama ja võrdlema omavahel. Riigikohus ei saa seda I ja II astme süsteemis teha, selleks on vaja ministeeriumi.

KHN on see koht, kus saaksime kujundada oma seisukoha, kuidas Riigikohus Justiitsministeeriumiga koostöös seda tegema hakkab.

Selle analüüsi käigus saaks ka selgeks, millisesse gruppi kuuluvad konsultandid ja istungisekretärid (kes ei ole kohvikeetjad).

Ma ei oska peale teemapüstituse praegu siin midagi teha.

Minu soov on saada teemale KHNI toetus. See peaks olema väga avatud selgeks rääkimise koht – ilma kohtuametnike ja kohtudirektoritega arutamata me seda kindlasti teha ei saa.

Kanarbik – 2007 suve lõpuks viidi ministeeriumis ja haldusalas läbi ametikohtade hindamine. Selle läbiviijaks oli Fontes. Ministeeriumist ja haldusalast valiti välja hindamismeeskond. Kohtutest olid seal Tartu Ringkonnakohtu kohtudirektor Tõnis Piir, Harju Maakohu kohtudirektor Rein Talvik, Harju Maakohust veel vanemkonsultant Tiia Bergson.

Valiti välja tüüpametikohad – konsultandid, kordnikud, istungisekretärid jms. Kõik said koolituse, kuidas hindama hakata. Peamised kriteeriumid olid haridus, erialane töökogemus, töö reguleeritus, mõtlemisülesande keerukus, koostöö, juhtimine, vastutus tööprotsesside eest, otsuste mõju. Igale ametikohale anti väärtuspunktid nende kriteeriumite alusel. Lõpptulemusena on võimalik võrrelda palgaturu uuringu mediaaniga (keskmine palk) – milline on nende ametnike palk võrreldes mediaaniga.

Rask – sealt me saame kätte hinna. Aga kui me tahame süsteemis midagi muuta, siis raha on vaid üks küsimus.

Riigikohtu nõunik peaks olema doktorikraadiga mõelda ja analüüsida oskav jurist. Aga kuidas me neid saame, kui ministeeriumis makstakse kaks korda rohkem palka. Riigikohtus peavad olema inimesed, kes tunnevad nõunikuna juristikarjääri tippu, mitte algust.

Siis peaks arutama ka seda, palju makstakse konsultandile palka esimeses astmes. Riigikohtu nõuniku palk peaks olema võrdne esimese astme kohtuniku omaga.

Järelikult tuleb selgelt välja joonistada esimese ja teise astme nõuniku skaala. See peab olema kohtunikupalgast järgmine palk.

Kui me selle rahandusministeeriumile selgeks teeme, siis võib tekkida ka koormustes mingi nihe. See peab olema see abivägi, kes aitab õigust mõista.

Üks asi on hinnata keskmist Fontese mediaani järgi, aga ainult rahaga kedagi rikkaks või õnnelikuks ei tee. Kui ametniku palka kahekordistada, siis sellest ei muutu midagi, ametnik ei hakka kaks korda rohkem tööd tegema. Aga palk peab olema piisavalt atraktiivne, et sinna kvalifitseeritud tööjõudu saada.

Üle tuleks vaadata ka kohtunikuks saamise süsteem. Peaks olema nii, et kohtunikuks ei saa see, kes pole olnud konsultant.

Ametnike hindamine ei tohi olla *summa summarum* väljatoomine. Me peame suutma ühiskonnale selgeks teha, et tegelikult paremat õigusemõistmist kui täna on, selle raha eest ei saa.

Ei maksa arvata, et kohtunike tubliduse arvelt läheb menetlus kiiremaks ja mida kõike muud. Kui tahetakse olulisi muudatusi, siis peab ka vajalikku hinda maksma.

Mina kavatsen järgmises ettekandes Riigikogu ees selle välja öelda. Ilma personali parandava lisaressursita õigusemõistmise kvaliteet ei parane.

Aavik – tegelikult on ministeerium seda teadvustanud. minister on selle ka juhtkonnas välja öelnud. Kohtusüsteem tuleb efektiivsemaks teha, palgad tuleb üle vaadata. Minister on öelnud, et ametikohtade arv ei saa suurenedagi, aga kui paremate palgadega saab motiveerida, siis me peame seda tegema. See haakub natuke ka juristieksami kontseptsiooniga.

Rask – suund on väga õige – õhuke riik. Meil on õigusemõistmine oluliselt odavam kui mõnes teises võrreldavas riigis. Meil on see praegu 0,6% SKP-st, teistel 1%.

245 kohtunikukohta on Eesti jaoks palju. Kohtunikukohti juurde luua pole tarvis. Kui 10-15 aasta pärast on meil 200 kohtunikku, siis peab meil olema grupp – kohtunik, nõunik ja sekretär, kes moodustavad õigust mõistva struktuuri. Võib-olla mõni teistsugune struktuur, kuid midagi peab ette võtma.

Tampuu – Gruusias on hakatud praegu kõike suure hooga korraldama, sealse süsteemi järgi on igal kohtunikul nõunik ja sekretär. Kohtunike arv on natuke alla 400 umbes 4 miljoni inimese kohta.

Selles võrdluses on 245 liiga suur kohtunike ressurss. Kui olemasolevatel ametnikel palka tõsta, siis võib-olla mõni, kes muidu ära läheks, jääks paigale. Peame hindama, kas olemasolevad konsultandid vastavad meie standarditele. Peaksime neid ka diferentseerima. Küsimus on selles, mida teha olemasolevate nõunikega, kui me tahame kvalifitseeritud nõunikke juurde meelitada.

Aavik – probleem on teadvustatud. Tähelepanu tuleb pöörata kohtuametnike palkadele, aga vaid palgatõus ei lahenda probleemi ära. Ametikohtade institutsioonid tuleb üle vaadata. Lisaks palgale peab tähelepanu pöörama ka muudele asjadele.

Rask – palgaga saab inimest kinni küll hoida, aga töömahtu see ei kasvata.

Ligi – Gruusia tahab, et neist hästi arvatakse, aga tegelikult seal lood nii toredad ei ole. Abiliste arv on neil küll suur, aga kohtunikku nad ei toeta.

Särgava – mul on ettepanek – kui hinnatavad ametnikud otseselt kohtunikuga seonduvad, siis võiks ka mõne kohtuniku hindamiskomisjoni võtta. Ma ei taha sellega öelda, et kohtudirektor pole kompetentne, vaid seda, et kohtunik teab täpselt, mida konsultant teeb.

Rask – me peame leidma kohtusüsteemi arenemisvõimelisi inimesi. Mõtleme ehk koostöös ministeeriumiga koostöövormi välja. Riigikohus käib oma ideed välja oma kontekstis, aga arvan, et kohtusüsteemis võiksid olla ühtsed eelarve moodustamise nõuded ja ühtne personalipoliitika.

Täna me siin midagi ette võtta ei saa, see oli vaid idee tutvustamise koht. Teemat ei tohi maha mätta ega ka alahinnata.

Järgmisel KHNi istungil küsime, kaugele me sellega jõudnud oleme.

7. Informatsioon Justiitsministeeriumist

Rask – on tekkinud mitmeid müüte, mida me siin täna püüame kinnitada või ümber lükata. Müüt üks – valitsuskoalitsioon arutab kohtunike palkade keskmisest palgast lahtivõtmist ja mõtleb välja, palju kohtunik väärt on.

Aavik – ka meie kõrvu on sellised müüdid jõudnud. Tegelikusele need ei vasta. Lang on suhteliselt kohtunikusõbralik minister. Praegune palgamudel on seotud keskmise palgaga ja kuna alternatiivi ei ole, siis nii see on ja jääb. See on ministri seisukoht.

Rask – allikas on see, et üks valitsuskoalitsiooni liige (Nestor) on alati öelnud, et keskmise palgaga sidumine on vale. Üldiselt keskmine palk muidugi tõuseb, aga see võib ka langema hakata. Mis näo teevad siis kohtunikud, Riigikogu liikmed ja muud sellega seotud ametnikud?

Müüt kaks – täna arutab valitsuskabinet juristieksami kontseptsiooni.

Aavik – valitsuskabinet tööpoolest täna seda arutab. See oli mõeldud kinnise aruteluna, et välja selgitada, kas selle teemaga on üldse mõtet edasi tegeleda. Aga kuna müüd on tekkinud, siis selgitan selles osas, mis kohtunikke puudutab.

Põhiline on see, et rakendatakse ühtne juristieksam reguleeritud õigusametitele. See eeldab magistrakraadi. Tegu ei ole hariduseksamiga vaid juristitöösse sisenemise eksamiga. Selle alusel hinnatakse kõikide reguleeritud juristitöösse sisenejate kvaliteeti. Seda eksamit saab parandada ja ka üksikuid osi saab parandada. Eksamikomisjon koosneb valdkonna tippteadlastest-spetsialistidest. Näiteks võib pooled määrata Riigikohtu esimees, pooled justiitsminister, aga see on vaid väga algses staadiumis, see veel selgub.

Praegused olemasolevad kandidaaditeenistused asendatakse ettevalmistus-katseaja teenistusega. Igas elukutses on sisenejaamet – kohtunike puhul kohtunikuabi, vandeadvokaatide puhul vandeadvokaadi abi jne.

Kui isik on olnud piisavalt kaua näiteks kohtunikuabi, siis tekib tal õigus kandideerida vabanevale kohtunikukohale. Konkureerida saab ka kõrvalt reguleeritud elukutsest – näiteks notar, vandeadvokaat. See eeldab kohtunikuabi kontseptsiooni ülevaatamist. Tekib kohtunikuabide korralik ressurs, kust saab valida.

Rask – kohtute seadusega on palju institutsioone, mis tegelevad kohtute haldamisega. Nendes kogudes olevad isikud on ehk solvunud, kui valitsus võtab asja oma kätte ja teeb midagi? Tegu on delikaatse piiri ületanud asjaga. Teete õigesti, kui võtate nende kogudega ühendust ja annate neile selle asja arutamiseks.

Ministrit ei saa hukka mõista, et ta andis enne valitsuskabinetile selle arutada, et siis ettevalmistatud dokumendiga kogude ette tulla. Kui see kuskilt heakskiitu ei leia, on see järjekordne teema, kus poliitilist ühtsust ei ole. Küll aga peaks mõtlema sellele, et kogudele tuleb kindlasti anda selles asjas sõnaõigus.

Aavik – kindlasti ei ole vaja muretseda neil, kes on koolitusnõukogus või tegeleb koolitusega. See kõik jääb ikka kohtunikkonna kätte. Ka konkursikomisjon jääb kohale, konkursid toimuvad jätkuvalt. Komisjonil kaob vaid eksami tegemise kohustus.

Minister tahabki teada, kas on vajalik selle teemaga edasi minna. Ei saa huvigruppidesse minna enne, kui selgub poliitiline heakskiit. Kui heakskiidu saab, siis tekivad edasised diskussioonid.

Aas – olen selle kontseptsiooni väljatöötamisega kokku puutunud. Suurem küsimus oli selles, kas olemasolevad ametisoliigid peavad uuesti eksami tegema. Kas prokuröri või kohtuniku ametis olev isik loetakse kõlblikuks või peab selle uue eksami tegema.

Aavik – need, kes on juristieksami juurutamise ajal ametis, eksamit tegema ei pea. Kui nad aga tahavad ametit vahetada, siis peavad selle eksami tegema.

Minister leiab, et see kontseptsioon on vajalik, kuna on nii palju asutusi, mis juriste koolitavad, aga vajalik oleks ühtne tase. Ka on eksami tegemine vajalik elukutse vahetamise soodustamiseks. See, kes eksami on ära teinud, saab konkureerida mitme aasta pärast teisele ametile eksamit uuesti tegemata.

Rask – kui valitsuskabinet selle ära arutab, on mõistlik, kui te teavitate kohtute omavalitsuskogusid. Annaksite materjalid ja tähtaja ettepanekute ning paranduste tegemiseks.

Aavik – loomulikult, oleme sellega nõus.

Müüt kolm – kohtunike palkade ümberarvestamine. Seni on seda tehtud kaks korda aastas. Nüüd otsustasime, et teeme seda kord aastas – siis kui tuleb ametlik statistika. Siiani oleme teinud aasta algusepoole ümberarvestusi prognooside alusel. See ei ole müüt, vaid see hakkabki nii olema.

Rask – kolm aastat tagasi pörkasin mina sellele küsimusele Riigikohtus, kui selgus, et iga kohtunik oli paarsada krooni rohkem palka saanud, kuna aasta alguses tehti palgad prognooside järgi. Arutasime seda juhtkonnas, kus ma ütlesin, et andke mulle õiguslik alus, millega ma saan teha prognoosi. Statistiline keskmine tuleb igal aastal 18. juunil, alles siis saab arvutada palgad keskmise alusel, tagasiulatuvalt 1. jaanuarist. Siiani pole keegi vaielnud.

Palga arvestuseks muud alust kui statistiline keskmine võtta ei ole. Ja kui juunis on statistika tulnud, siis 1. juulist peab juba saama ümberarvestatud palka.

Sellega tuleb lihtsalt arvestada ja kõiki informeerida, et nii see hakkabki olema.

Aavik – see peaks võimalik olema küll, et 1. juulist on palgad ümber arvestatud. Hoolitsen selle eest ja kontrollin, et kohtunikud saaksid ka enne 1. juulit puhkusele minnes tagantjärele õigesti arvestatud puhkuserahad.

Pappel – kas ei peaks arvutama intressi, kuna kohtunike palk on pool aastat riigi käes?

Rask – kui KHN peab siin mingi seisukoha võtame, siis leian, et KHN võtab selle informatsiooni teadmiseks ja kõik tuleb korraldada nii, et 18. juuniks oleks kõik valmis ning võimalik kohe ümber arvestada.

KHN on sellise seisukohaga nõus.

8. Kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõule nõusoleku andmine

Aavik – muudatus on kohtu töökorralduse poolest vajalik eriliselt just Harju Maakohtus. Seal on lähetustikku kolm kohtumaja. Ei ole objektiivset takistust, miks kohtunik ei või töötada paarsada meetrit eemal asuvas kohtumajas. Iseküsimus oleks asulast väljaviimise puhul.

Kohtu esimehel või üldkogul peab olema õigus otsustada kohtuniku ületoomine tema nõusolekuta lähtuvalt spetsialiseerumisest või muust põhjusest.

Siin on kaks valikut – kas otsustab kohtu esimees (mida ma pooldan ise) või kohtu üldkogu esimehe ettepanekul. See säte hõlmab tegelikult kõiki esimese astme kohtuid.

Särgava – mina pooldan seda muudatust. Oleme seda ka kohtumaja juhtidega arutanud, kui käsitlesime spetsialiseerumist. Spetsialiseerumise mõttes oleks vajalik, et teatud asju lahendavad kohtunikud oleksid ühes kohtumajas.

Aavik – ühe kohtuniku subjektiivsete põhjuste tõttu võib töökorraldus seisma jääda, see ei ole mõistlik.

Särgava – probleem on selles, et meie Kentmanni maja on üleasustatud, samas on Tartu maanteel kabinetid tühjad. Just tööle asunud kohtunikele on lihtne selgeks teha, miks ta peaks minema teise kohtumajja. Samas üks kohtunik ütles, et lasteada Kentmanni kohtumajale lähemal, seega ei taha ta Tartu maanteele minna.

See probleem võib imelikuna tunduda, aga paraku on see olemas.

Aavik – kohtunikuga saab üldjuhul kokku leppida, aga kui kohtu esimehel üleviimise õigust ei ole, võib tööprotsess peatuda.

Kutsar – kas see säte on vaid Harju Maakohtu jaoks

Särgava – ma küll nii öelda ei tahaks.

Me tahame tuua kõik pankrotiasju arutavad kohtunikud ühte majja. Neil on nelja peale üks kohtunikuabi, me ei saa lasta tollel majade vahet kogu aeg tormata. Kui on neli pankrotikohtunikku ja neile üks kohtunikuabi, siis las nad olla kõik ühes majas.

Aavik – eelnõus on märgitud „maakohtu esimees”, päevakorras „kohtu esimees”. See viimane on õige.

Rask – minu meelest on naljakas, et me sellist asja siin arutame. Aga kui see peab seaduses kirjas olema, siis las olla. Aga tahan panna paar asja südamele. Välistatud peab olema kohtu esimehe suvaotsustuse tegemine. Seega tuleb sättesse sisse kirjutada „õigusemõistmise korraldamise huvidest lähtuvalt”.

Teine asi – normi juures tuleks vaadata üldkogu ja esimehe pädevuse ja vastutuse piire. Olen seda meelt, et õigusemõistmise korrakohase toimimise eest vastutab personaalselt kohtu esimees. Üldkogu on vaid nõuandev organ. Leian, et pärast sõna „esimees” peab olema kirjas „ära kuulunud üldkogu arvamuse”. NB! Mitte seisukoha, vaid just arvamuse.

Tampuu – minu meelest on see mõistlik ettepanek. Kuulaks ära nende kahe kohtu kohtuniku arvamuse.

Pappel – tegelikult puudutab see vaid ühte kohut.

Pedassaar – toetan Helvet. Saan aru, et tegu on töökorraldusliku küsimusega. Üleviimine toimub õigusemõistmise huvides. Pärnu Maakohut see ei puuduta.

Aavik – see võib tulevikus kõikidele kohtutele kohalduma hakata, võib tekkida olukord, kus ühes asulas on mitu kohtumaja.

KHN otsus: KHN annab nõusoleku kohtute seaduse muutmise eelnõule arvestades järgmiste märkustega:

1. „maakohtu esimehe” asemel kirjutada „kohtu esimees”;
2. pärast sõna „esimees” peab olema kirjas: „ära kuulanud üldkogu arvamuse”;
3. sättesse tuleb sisse kirjutada fraas „õigusemõistmise korraldamise huvides”, et välistada kohtu esimehe suvaotsustust.

9. Ülevaade I poolaasta kohtustatistikast

Aavik teeb sissejuhatuse teemasse.

Aavik – statistika kvaliteet on paranenud, infosüsteeme täidetakse paremini, keskkond on paremaks muutunud.

Särgava – kokkuleppemenetluste arv on kõvasti vähenenud, suurenenud on lühimenetluste arv. Lihtmenetluse kohtuotsus ei erine väga üldmenetluse otsusest, mõlemat peab motiveerima. Teinekord on lühimenetluse otsust keerulisemgi kirjutada, kuna nüansse ei saa täpsustada, sest tunnistajaid kohtus ei ole.

Pedassaar – statistika tunneb erinevaid termineid, siin räägitakse tsiviilmenetlusasjadest ja tsiviilasjadest, kriminaalmenetluse asjadest ja kriminaalasjadest. Mis on nende vahe?

Aavik – mõistete selgitused on toodud sissejuhatuses. Kriminaalmenetlusasjad on kõik asjad, mis kohtusse kriminaalis saabunud on. Tsiviilmenetluse asjad on kõik tsiviilkohtusse saabunud asjad, sealhulgas kohtunikuabidele saabunud asjad.

Kriminaalasjad on need klassikalised kriminaalasjad.

Särgava – mul on ettepanek edaspidi statistikasse ka jälitusmenetluse asjad arvata, sest need on praegu statistikast väljas.

Aavik – märkus on õige, katsume statistikat täiendada.

Särgava – jälitusasju on palju, küllap on see nii ka teistes maakohtutes.

Aas – jälitusasju praegu elektroonilisse menetlusse ei panda? KISi abi kasutada ei saa?

Särgava – neid ei kanta kuskile registrisse.

Pappel – milliseid asju lahendavad kohtunikuabid?

Aavik – hetkel tegelevad maksekäsuga. Registriosade statistikat siin kajastatud ei ole.

Pedassaar – nad peaksid ka menetluskulude ja õigusabiasju lahendama.

Aavik – need on statistikasse sees.

Pedassaar – kuidas toimub tsiviilasjade menetluse loomine? Kui I astme kohtunik lahendab asja ja teeb menetluskulu või muu sellise otsuse, siis ei looda uut menetlust. Sama menetluskulu määrus ei lähe statistikasse, vaid on määratletud kui muu menetlusdokument. Kui kohtunikuabi selle määruse teeb, siis luuakse uus kohtuasi ja see läheb statistikasse. Ka siis läheb statistikasse, kui määruse teeb teine kohtunik.

Aavik – ma ei oska sellele küsimusele täpselt vastata, ma pean seda täpsustama. Õige oleks, et kõikidel kohtutel toimub see ühtemoodi.

Rask – kas KISist saab andmeid, palju on kriminaalmenetluses isikuid vahi all? Viru Maakohtu üldmenetluse statistikat vaadates on 1,5 aastat vahi all viibimiseks väga pikk aeg.

Kas on võimalik vahialuste arv statistikasse välja tuua?

Aavik – uurime seda. Kui on võimalik, toome statistikasse sisse. Andmeid peaks saama vanglate osakonnast, kui KIS neid ei anna.

Rask – probleem on ka selles, kui isik istub vahi all, aga pärast mõistetakse õigeks, siis see on riigile kulu.

Tampuu – kas on võimalik välja selgitada, palju on tsiviilasjades lihtsustatud menetlust?

Aavik – KISist sellist statistikat ei saa. Lähiajal ei saa me KISi sellist parameetrit ka panna, kuna kõik ressursid on seotud e-toimikuga.

Rask – kas jõusse jäetud asjade kohta ka statistikat tehakse?

Aavik – see on vajalik statistika, aga ma ei tea, kui hästi me selle kätte saame.

Särgava – kõikidest asjadest on tühistamise protsent 2,1 või 2,2. Aga edasikaevatavatest asjadest oli see haldusasjades 42 %.

Aavik – edasi kaevatakse problemaatilised asjad. Avalikkusele saab näidata, et esimese astme kohtu otsustele edasikaebamise protsent ei ole suur. Aga edasi mittekäebamise põhjuseid peaks lähemalt uurima. Tegu ei pruugi olla vaid otsusega rahulolus.

Tampuu – protsenti ei saa võtta ringkonnakohtu järgi, sest oluline on ka, mida on teinud Riigikohus. Selguma peaks lõplik otsus. Tsiiviilasjades ei tohiks küll öelda, et 2,2 % on õige.

Aavik – meie saame võtta statistikat kuni ringkonnakohtu tasemeni. Paneme edasikaebamise protsendi aastastatistikasse.

Rask – kui me tahame, et õigusemõistmisesse suhtumine muutuks tõsisemaks, siis peame ka ise tõsisemalt suhtuma esimese astme lahenditesse. Kõik menetlusosalised peavad olema rahul. Peame tegema kõik, et saada esimeses astmes rahuldava tulemuse.

Särgava – ajakirjandus on püüdnud jätta muljet, et esimeses astmes tehakse nii ebakvaliteetseid otsuseid, et neid ei saa usaldada.

Rask – ajakirjandus vaid vahendab infot. Seda räägivad osalised.

Särgava – ajakirjandus on see, mis selle suhtumise massidesse viib.

Rask – võtame selle informatsiooni teadmiseks. Saame statistika põhjal öelda, et keskmiste menetlusaegade lühendamiseks tuleb midagi ette võtta. Peame püstitama eesmärgi, et otsus saadakse peale 100 päevast menetlemist. See peaks olema saavutatav.

Suur probleem on ka see, et Virumaale ei saa kohtunikke.

Toomet – siimaani on tuntavad tagajärjed sellest ajast, kui Kohtla-Järvel oli kuus kohtunikukohta ning neist täidetud vaid kolm, kellest kaks lahendasid kriminaalasju.

Tsiiviilasjadega oli suur probleem, kuni tulid uued kohtunikud. Vanad jäägid on veel ikka alles. Nendega tegeletakse, aga see on ikkagi problemaatiline, sest kohti ei saa täidetud.

Aas – vahistatute arvu saab kätte VanglSest ja neid andmeid avaldatakse ka igal nädalal kriminaalstatistika all. 55-60 % vahialustest on kohtumenetluse all, ülejäänud kohtumenetluses.

Särgava – siin on ka selles probleem, et mitme kohtualusega asjas osad on vabad, osad vahi all. Vabad venitavad menetlust, samal ajal vahi all olevad on vahi all.

Rask – lõpetame teema ja palume aastastatistikasse ka tühistamisprotsenti ja palju on vahi all olevaid isikuid, kelle suhtes kohtumenetlus käib.

KHN seisukoht: aastastatistikasse märkida ka tühistamisprotsent ning vahi all olevate kohtualuste arv.

10. JM määruse „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike arv ja jagunemine kohtumajade vahel“ muutmise eelnõule nõusoleku andmine (Pärnu Maakohtust kohtunikukoha Harju Maakohtusse üleviimine)

Pedassaar – teen ettepaneku seda teemat täna mitte arutada, vaid edasi lükata.

Aavik – saatsime täiendava selgituse üleeile KHNi listi, selle vajaduse tingis diskussioon, mis esialgse seletuskirjaga kaasnes. Edasilükkamine ei lahenda probleemi – meil on täitmata kohtunikukohta ja selle tõttu on menetlustähtajad pikemad. Vakantsete kohtade jaotamine peaks olema kohtusüsteemi kui terviku suhtes peremehelik. Kui on vaba koht, tuleb kaaluda, kas on mõistlik koht teise kohta üle viia.

Peamine argument koha ületoomiseks on see, et Pärnu kohtus on kõige lühemad menetlustähtajad – 100 päevaga lahendatakse seal asjad ära. Seda kohta ei ole praegu kõige rohkem vaja Pärnus, selle kohaga peaks normaliseerima menetlustähtaegu mujal. Üleviimine ei välista tulevikus koha Pärnusse tagasi viimist.

Ma ei poolda seda arvamust, et kohtu üldkogu annaks arvamuse. Selge on ju see, et üldkogu ei taha kohta ära anda. KHN peaks vaatama kohtusüsteemi tervikuna. Koormuse ja statistika põhjal peab selle otsuse tegema – kõik näitajad on Pärnus liiga väikesed.

Pedassaar – kas me siis täna otsustame asja ära?

Rask – see veel paistab. Võimalik, et me leiame, et seda tuleb arutada hiljem. Ma ei näe põhjust täna asja mitte arutada. Otsuse tegemise aeg selgub arutluse käigus.

Pedassaar – ma ei tea, mida on kolleegid arvanud peale täiendavat selgitust. Ministeeriumile on meie seisukohad teada.

Aavik – ma oleks tahtnud arvamuse saata varem, aga ma olin nädala alguses lähetuses ja tööl vaid kolmapäeval.

Pedassaar – saan lähtuda vaid sellest informatsioonist, mis mulle kolmapäeva ennelõunal tuli.

Tahan rõhutada seda, et statistikat saab vaadata erinevalt. Kuni KISini hindasime asju klassikalises tähenduses – kriminaalasjad ja tsiiviilasjad. Asjad ja nende taga olevad kohtulahendid on rahvale nähtavad. Teine on menetlused – sinna taha jäävad eelmenetlust, täitmismenetlus. Põhilise arvu sinna taha annavad vanglad, see nähtub eriti ministeeriumi seletuskirjast. Mul on 20 aastat kohtunikustaaži, kogu selle aja jooksul pole ma kuulnud, et nüüd on Tallinna Linnakohtu või Harju Maakohtu kübar täis. Sinna on läinud meilt ja mujalt mitu kolleegi.

Koha äravõtmine annab alust arvata, et Pärnu Maakohtult hakkab see mõju avaldama rahvale nähtavas pooles. Pärnu Maakohtus hakkab abipersonali osa kaaluvat määra omama. Abipersonal omab suurt kaalu selles teises pooles. Rahvale nähtavas pooles on kaalukauss isegi meie poole.

Teises asjas on kaalukauss ikka väga Harju Maakohtu poole. Kas poleks parem seda probleemi pigem abipersonali abil lahendada.

Kui te leiate, et ka Pärnus peaksid menetlustähtajad pikemad olema, siis on see teie otsusja võimujõu vastu on väga raske hakkama saada.

Ka ei ole vähetähtis see, et meie kohtus on rakendunud kohtuniku liikumise põhimõte. See teeb ajakulu ja kohtuniku koormuse suuremaks. Seda paluti mul kohtu poolt ka rõhutada.

Rask – materjalide juures ei ole Tallinna Ringkonnakohtu esimehe arvamust. Seadus seda igatahes nõuab.

Oleks õige, kui kõik arvamused oleksid KHNi liikmetel käes. Kummagi maakohtu arvamus meil on, aga ringkonnakohtu oma ei ole.

Aavik – ringkonnakohtu esimehe arvamust meil kirjalikult ei ole.

Rask – läheme aruteluga edasi, pärast vaatame, mida me teha saame.

Särgava - mul palju lisada ei ole, saatsin kõik kirjalikult. Me ei peaks lähtuma ainult sellest, mida näeb rahvas kõrvalt, vaid sellest, mida kohtunikud ka tegelikult teevad. Selle tõttu ei ole õiglane jätta tsiviilmenetluslikud ja kriminaalmenetluslikud asjad kõrvale. Istungeid ei saa läbi viia ametnik, seda peab tegema ikkagi kohtunik.

Tööjõudlus on ju võrdne. Me ei taha, et ühe piirkonna kohtunikud peaksid rohkem rabelema, et normaalsesse tähtaegadesse jõuda. Arvestades seda, et meil on paari aasta jooksul pensionile minevaid kohtunikke, saaks tulevikus Harju Maakohtu kohti probleemsematesse kohtutesse üle viia.

Rask – minu ettepanek on võtta teadmiseks ministeeriumi soov koht ümber jagada, aga meil on puudu ringkonnakohtu esimehe arvamus. See, et koht on realselt täitmata, ei saa olla tõsiseltvõetav argument üleviimiseks.

Pedassaar – Harju Maakohtus ei ole oluline, kui 66 kohtuniku juures mõni koht täitmata on, meie 22 juures on see suur probleem.

Aavik – statistika on objektiivne alus, mille alusel üle viia, mitte kohtu esimeeste ja üldkogude arvamus. Alati on selle kohtu esimees poolt, kuhu koht viiakse ja see vastu, kust koht ära võetakse.

Tahame koha ära tuua, kuna Harjus on kriminaalmenetluse aeg 430 päeva, Pärnus aga 160.

Pedassaar – mis on ideaalne aeg?

Aavik – tahame menetlustähtaegu ühtlustada, see ei ole normaalne, et teises Eesti otsas saab otsuse pikema või lühema ajaga.

Rask – teen ettepaneku, et saame täna kohalolijate hääled protokollis panna, aga võtame hoiaku, et sellistes küsimustes on meil kõikide KHN liikmete arvamust vaja.

Pappel – kohtunike ühing sai eelnõu seletuskirja üsna viimasel hetkel, täiendava seletuskirja vahetult enne siiasõitu.

Kohtunike Ühingu seisukoht ühtib Raski seisukohaga – ära tuleb kuulata Pärnu Maakohtu esimehe vahetu seisukoht, eriti arvestades täiendavat seletuskirja, millele Kikerpill poolt saanud oma arvamust anda. Samuti oleks vajalik ringkonnakohtu esimehe seisukoht. .

Kuna tegu on olulise muudatusega, on meil vaja kõikide seisukohti.

Teiseks – äkki peaks võtma põhimõttelise seisukohta, kas tuleks anda suurem kaal või osatähtsus nendele argumentidele, millega põhjendatakse kohtunikukoha säilitamine kohtus, kus see kogu aeg olnud on. Või hakkame tulevikus vaid statistikat vaatama ja selle baasil kohti ühest kohtust teise pallitama?

Meie seisukoht on see, et tuleks võimalikult säilitada stabiilsus, *status quod*. Abipersonaliga peaks saama neid probleeme lahendada.

Kui lähtume hetkeolukorrast, siis saaks ka öelda, et 2007 esimese poolaasta statistika näitab, et Tartu Halduskohus on saanud rohkem asju kui Tallinna Halduskohus, kuigi on üldiselt teada, et Tallinna kohus on koormatum.

Mis puutub kriminaalmenetluse asjade statistikat, siis seal ei ole KOLA tõttu kõiki andmeid. Kas selle alusel saab siis midagi hinnata?

Ka me ei peaks arvestama koormuspunktidega, abipersonaliga, kohtunikuabidega? Ei ole näha, et ministeerium oleks selliseid asju arvestanud.

Kolmandaks – me oleme ammu teinud ministeeriumile ettepaneku kohtunike asendussüsteemi väljatöötamiseks, see lahendaks ka kiiruse küsimuse. See oleks vajalik sellelt pinnalt, et Harjus on viis kohtuniku lapsepuhkusel, kes asju ei aruta.

Kokkuvõtteks leian, et sõna tuleb anda Rubo Kikerpillile ja Tallinna Ringkonnakohtu esimehele. Samas tahaks teada, mis on õiguskantsleri seisukoht.

Tampuu – kui vaatame statistikat ja täiendavat seletuskirja, siis mina esimese poolaasta tulemuste järgi midagi arvesse võtta ei saa. Objektiivne on aastastatistika.

Statistikas ei ole kohtute vahel suurt vahet. Mis puutub menetlustähtaegade pikkusesse, siis tuleks analüüsida, miks Harjus see nii pikk on. Puudub ka prognoos selle kohta, mis saab Pärnu Maakohtu menetlustähtaegadega, kui koht ära võtta. Ei saa olla nõus seisukohaga, et kui Pärnus on normaalsed tähtajad, siis neid peaks pikendama koha äravõtmise teel.

Mis puutub üldisesse põhimõttesse, et hakkamegi niimoodi operatiivselt kohti liigutama, siis vajab see üldist kohtunikkonna diskussiooni. Omaette teema on, kas me üldse sellisele süsteemile üle minema peaksime.

Kui räägime kohtunike koormuse võrdsustamisest ja kohtusüsteemi ühtsusest, siis esimese poolaasta põhjala andmeid vaadates on halduskohtu koormus 1,5

Aavik – tänan asjalike märkuste eest. Siin ei ole absoluutselt head valikut.

Olen Kohtunike Ühingu esimehele vastanud, et 2008 aastal on plaanis analüüsida kohtunike asendamise süsteemi.

Rask – Harju Maakohtu suuruses kohtus on pidevalt 3-4 kohta tühjad – kes on lastega kodus, kes muul põhjusel ära. Arvestada tuleb sellega, et koht ei lahenda asju, kohtunik lahendab.

Pappel – Kohtunike Ühingu tegi 2006 aastal ettepaneku täiendada kohtute seadust, sellele vastas Margus Sarapuu, et tõstatatud küsimused vajavad täiendavat arutelu ja et neid arutatakse aastal 2007.

Särgava – nõuda on alati kerge, aga kas te ka ise lahenduse pakkusite?

Pappel – ühingu hakkaks konkreetset asjaga tegelema, kui ministeerium hakkaks töögruppi kokku panema.

Aavik – selle aasta tööplaanis oli see sees, aga me kahjuks ei jõua seda valmis. Selle teemaga haakub ka juristiekksam. Kas lubada kohtunikel töötada osalise tööajaga, on hoopis iseküsimus.

Rask – Helve mure ei olegi just see koht, vaid kohtunik. Esimeses astmes on pidevalt kohti täitmata, koha liigutamine ühest kohast teise ei muuda midagi.

Pappel – tööil olevad kohtunikud teevad ära lapsehoolduspuhkusel olijate töö. ministeerium peaks kaaluma, kas anda raha juurde või midagi.

Tampuu – või tuleks leida mingi ajutine lahendus. Asenduskohtunik on väga teoreetiline mõte.

Rask – erinevaid ideid on palju. Siit kasvab välja järgmise KHN punkt – järgmine KHN arutab võimalusi kohtade täitmiseks, ressursi kasutamiseks õigusemõistmise huvides nende kohtades, kus kohtunik on olemas, aga realselt ei tööta.

Palun selgitada, kuidas on mõistlik seda ressursi kasutada. Täna ei ole meil mõtet sel teemal fantaseerida.

Aavik – me analüüsime seda praegu, aga me ei ole tahtnud liiga toore asjaga välja tulla. Mingi ideestik on valmis.

Rask – mingisugune variant tuleks meile välja pakkuda selle kohta, kuidas kasutada seda ressursi, mis teoorias olemas olema peaks.

Toomet – küsimus otsustamisega seoses – olen ka eelnevatel KHNidel ministeeriumi kapsaaeda kive visanud. Kõik materjalid peame saama 15 päeva enne istungit, aga seekord saime nädal aega enne materjalid, mis olid poolikud, lisaks saime hiljem täiendusi. Sellised asjad teevad otsustamise raskeks. Ministeerium peaks materjalid saatma õigel ajal, eriti keerukates asjades.

Kohtuniku koha äravõtmine ja teise kohta andmine on alati suhteliselt valus küsimus. Kas me saame siin paljaste statistiliste andmete alusel kohtunikukohti õle tõsta? Statistika on tore küll, aga mis on selle taga? Peaksime kaaluma ka seda, kas seda situatsiooni saaks parandada abipersonaliga, eriti kui tegu on ajutise probleemiga.

Rask – panen hääletusele selle, kas me saame täna selle otsustuse teha.

Poolt: 2

Vastu: 3

Erapooletu: 1

KHN otsus: tänasel istungil seda otsustust teha ei ole võimalik.

Rask – peame võtma kirjalikud seisukohad kolmelt kohtu esimehelt, kõige parem kui nad isiklikult kohal oleksid. Praegu on tarvis siin kerkinud ettepanekud läbi selekteerida. Minul tekib otsustusvalmidus siis, kui on selge, kuidas kasutatakse kasutamata ressursi Harju Maakohtus õigusemõistmise töö paremaks korraldamiseks.

Aas – jutt, mida siin räägiti, on absoluutselt õige – koha üleviimine on emotsionaalselt valus protsess, kuna karistatakse head tööd teinud kohut. Sellises olukorras otsuse tegemine nõuab suurt vastutustunnet süsteemi arengu ees üldiselt. Sisuliselt on see karistus hea töö eest.

Teiseks – üleviimisel on mõtet ainult siis, kui seal, kuhu üle viiakse, ei ole vakantsi.

Meie viisime prokuratuuris üle inimesi, mitte kohti.

Aavik – me ei saa seda kohta Virusse üle viia, sest seal on juba vanu kohti.

Meie eesmärk ei ole seda kohta Pärnust ära võtta, saades KHNi otsuse, me nii ka teeme.

11. Järgmise KHN istungi aja määramine

Rask – järgmisele KHN istungile on vaja kõiki liikmeid – ka Riigikogu omi. Päevakorra esimene ja kõige tähtsam punkt on koha üleviimine.

Järgmine kohtute haldamise nõukoja istung toimub **14. detsembril 2007** Justiitsministeeriumi suure saalis.

Märt Rask
Juhataja

Kristel Laurson
Protokollija